

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра слов'янської філології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філологічного факультету

Євгенія ЧЕКАРЕВА

» червня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасна російська мова (Морфологія. Частина 1)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

спеціальність 035 «Філологія»

освітня програма «Слов'янська філологія, літературне редагування і створення контенту»

спеціалізація 035.034 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – російська»

вид дисципліни обов'язкова

факультет філологічний

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філологічного факультету

«26» червня 2024 року, протокол № 15

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Фільчук Тетяна Федорівна, кандидат філологічних наук, доцент закладу вищої освіти

Програму схвалено на засіданні кафедри слов'янської філології

Протокол від «20» червня 2024 року № 15

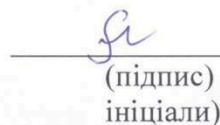
Завідувач кафедри Людмила ПЕДЧЕНКО

(підпис)

Педченко Л.В.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної) програми
(керівником проектної групи) «Слов'янська філологія, літературне редагування і створення контенту»

Гарант освітньої (професійної) програми
(керівник проектної групи) Любов СКУБАЧЕВСЬКА

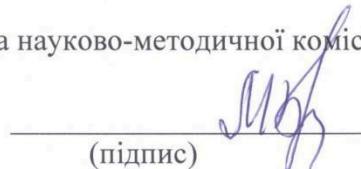

(підпис)
ініціали)

Скубачевська Л. О.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією філологічного факультету

Протокол від «25» червня 2024 року № 9

Голова науково-методичної комісії Марія БОБРО

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни **«Сучасна російська мова (Морфологія. Частина 1)»** складена відповідно до

освітньо-професійної програми підготовки першого **(бакалаврського)** рівня вищої освіти

спеціальності **035 «Філологія»**

спеціалізації **035.034 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – російська»**

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни **«Сучасна російська мова (Морфологія. Частина 1)»** полягає у підготовці фахівців (в тому числі іноземних), здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі лінгвістики, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, а саме у вивченні специфіки лексико-граматичних класів слів російської мови, правил їх змін, граматичних норм, проведенні морфологічного аналізу слівосформ російської мови, що включає в себе визначення їх граматичних значень, засобів і способів вираження; у формуванні загальних і фахових компетентностей.

Загальні компетентності

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК 14. Здатність інтерпретувати інформацію в усній формі, перекладати та реферувати її письмово.

ЗК 16. Набуття гнучкого мислення, відкритість до застосування філологічних знань в широкому діапазоні можливих місць роботи та повсякденному житті.

Фахові компетентності

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську і російську мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних і літературних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК 15. Здатність використовувати професійно-профільовані знання й уміння в педагогічній діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасна російська літературна мова (Морфологія. Частина 1)» є:

- обмеження граматичного значення від інших видів лінгвістичного значення;
- виділення граматичних елементів в слові, визначення їх способів вираження;
- виявлення специфіки морфологічних парадигм;
- визначення семантики морфологічних категорій різних частин мови; їх основних ознак;
- визначення синтаксичних характеристик кожного граматичного класу слів, характерних для різних частин мови типів синтаксичних зв'язків і функцій;
- аналіз й класифікація морфологічних мовних явищ, розкриття законів їхнього функціонування й розвитку; розвиток зв'язного мовлення, формування вміння аналітично мислити, робити узагальнення та висновки, стимулювання пізнавальної діяльності.

1.3. Кількість кредитів: денна форма навчання – 4 кредити; заочна форма навчання – 4 кредити.

1.4. Загальна кількість годин: денна форма навчання – 120 годин; заочна форма навчання – 120 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	
Лекції	
32 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	

32 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
56 год.	104 год.
Індивідуальні завдання	
0 год.	

У разі викладання дисципліни у малочисельній групі кількість годин, відведених на лекції, практичні, семінарські та лабораторні заняття скорочується до 70% від вказаних у таблиці 1.5., а кількість годин самостійної роботи відповідно збільшується.

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких програмних результатів навчання:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української та зарубіжних мов і літератур і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 16. Знати й розуміти основні лінгвістичні та літературознавчі поняття, теорії та концепції, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ до морфології. Частини мови

Тема 1. Вступ до морфології

Предмет і завдання морфології. Зв'язок морфології з лексикою, словотвором і синтаксисом. Граматичне значення. Відмінність ГЗ від лексичного і дериваційного. Загальнограматичні та частковограматичні значення. Граматичні засоби вираження ГЗ. Співвідношення між граматичними значеннями та граматичними засобами. Способи вираження ГЗ.

Слово і словоформа. Словоформа як об'єкт вивчення в морфології. Особливості афіксальних словоформ. Поняття парадигми. Морфологія як наука про типи парадигм. Словотворення і формотворення.

Морфологічна категорія як система протиставлених один одному граматичних значень, виражених певними граматичними показниками. Класифікація МК за числом грамем, за способом вираження граматичного значення, за типами граматичної опозиції, за змістом граматичного значення.

Тема 2. Вчення про частини мови

Поняття про частини мови. Історія вивчення частин мови. Принципи виділення частин мови. Компромісність традиційного частимовного членування як відображення мовної асиметрії.

Загальна характеристика частин мови сучасної російської мови (у зіставленні з українською мовою). Самостійні частини мови (у зіставленні з українською мовою). Дієслово як формальний і семантичний центр речення. Імена, їх семантичні і граматичні ознаки. Числівники і займенники як дискусійні класи слів. Службові частини мови. Критерії службовості. Вигук. Явище перехідності в системі частин мови.

Лексико-граматичний розряд як лексична група, що взаємодіє з морфологічною (граматичною) категорією.

Розділ 2. Іменник

Тема 1. Загальна характеристика іменників

Іменник як частина мови: категоріальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичні функції.

Тема 2. Лексико-граматичні розряди іменників

Неграматичний характер розподілу іменників на власні та загальні.

Розряди іменника, пов'язані з можливістю / неможливістю рахунку: іменники конкретні, абстрактні, речовинні й збірні. Використання форм числа в дериваційних цілях. Розряд і багатозначність слова. Основні суфікси речовинності, абстрактності, збірності.

Лексико-граматичний розряд істоти / неістоти іменників, формальний прояв у формі знахідного відмінка, розряд і лексичне значення слова.

Характеристика лексико-граматичних розрядів іменників російської мови у зіставленні з українською мовою.

Тема 3. Категорія числа

Категорія числа як словозмінна морфологічна категорія. Число як обов'язковий і регулярний елемент значення іменників.

Квантитативна актуалізація форм конкретних іменників.

Творення форм множини. Відношення між грамами числа у конкретних іменників. Значення форм однини і множини. Іменники *singularia tantum* і *pluralia*

tantum.

Тема 4. Категорія роду

Морфологічна категорія роду як класифікаційна категорія іменників. Рід і погоджувальний клас.

Беззмiстовнiсть i лексична роз'єднанiсть МК роду у неiстот.

Рід іменників-істот. Типи родових опозицій іменників-істот, що позначають людей і тварин. Іменники спільного роду.

Рід невідмінюваних іменників та аббревіатур.

Характеристика морфологічної категорії роду іменників російської мови у зіставленні з українською мовою.

Тема 5. Категорія відмінка

Відмінок іменників як словозмінна змістовна морфологічна категорія.

Формальні показники відмінка. Питання про кількість відмінків.

Значення відмінків. Неможливість протиставлення відмінків за значенням. Граматична і лексична функції відмінка. Відмінкова опозиція, побудована на протиставленні значень граматичних по первинній функції відмінків.

Характеристика морфологічної категорії відмінка іменників російської мови у зіставленні з українською мовою.

Тема 6. Відмінювання іменників

Відмінювання іменників як зміна за відмінками і числами. Фактори, що впливають на зміну іменників.

Типи відмін іменників. Основні, неосновні та варіативні флексії. Субстантивні, ад'єктивні і змішані типи відмін іменників. Основні типи парадигм (у зіставленні з українською мовою).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	ср		Л	п	ла б	ін д	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	1 0	11	12	13
Розділ 1. Вступ до морфології. Частини мови												
Тема 1. Вступ до морфології	22	6	6			10	24	2	2			20
Тема 2. Вчення про частини мови	18	4	4			10	22					22
Разом за розділом 1	40	1 0	1 0			20	46	2	2			42
Розділ 2. Іменник												
Тема 1. Загальна характеристика іменників	10	2	2			6	6					6

Тема 2. Лексико-граматичні розряди іменників	14	4	4			6	11		2			9
Тема 3. Категорія числа	14	4	4			6	13	2				11
Тема 4. Категорія роду	14	4	4			6	13	2				11
Тема 5. Категорія відмінка	14	4	4			6	20	2	2			16
Тема 6. Відмінювання іменників	14	4	4			6	11		2			9
Разом за розділом 2	80	2	2			36	74	6	6			62
Усього годин	120	2	2			56	120	8	8			104

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вступ до морфології Граматичні значення, засоби і способи їх вираження. Словоформа. Морфологічна парадигма. Морфологічна категорія.	6	2
2	Вчення про частини мови	4	
3	Іменник як частина мови	2	
4	Лексико-граматичні розряди іменників	4	2
5	Морфологічна категорія числа іменників	4	
6	Морфологічна категорія роду іменників	4	
7	Категорія відмінка іменників	4	2
8	Типи відмінювання іменників. Морфологічний розбір іменників	4	2
	Разом	32	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Види самостійної роботи: підготовка до аудиторних занять, пошуково-аналітична робота. Граматичне значення. Відмінність ГЗ від лексичного і дериваційного. Ознаки граматичного значення. Типи формально виражених ГЗ. Способи вираження ГЗ. Словоформа як об'єкт вивчення в морфології. Особливості афіксальних словоформ. Поняття парадигми. Морфологія як наука про типи парадигм.	10	20

	Словотворення і формотворення. Морфологічні категорії. Класифікація морфологічних категорій.		
2	Види самостійної роботи: підготовка до аудиторних занять, пошуково-аналітична робота. Поняття про частини мови та історія їх вивчення. Принципи виділення частин мови: семантичний, морфологічний, синтаксичний. Характеристика частин мови сучасної російської мови (у зіставленні із українською). Явище перехідності в системі частин мови.	10	22
3	Види самостійної роботи: підготовка до аудиторних занять, пошуково-аналітична робота. Іменник як частина мови: категоріальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичні функції.	6	6
4	Види самостійної роботи: підготовка до аудиторних занять, пошуково-аналітична робота. Лексико-граматичні розряди іменників: істоти / неістоти; розряди іменника, пов'язані з можливістю / неможливістю рахунку, і МК числа: конкретні, абстрактні, речовинні і збірні іменники. Використання форм числа в дериваційних цілях. Розряд і багатозначність слова. Основні суфікси речовинності, абстрактності, збірності	6	9
5	Види самостійної роботи: підготовка до аудиторних занять, пошуково-аналітична робота. Категорія числа як словозмінна морфологічна категорія. Квантитативна актуалізація форм конкретних іменників. Творення форм множини. Значення форм однини і множини. Іменники <i>singularia tantum</i> і <i>pluralia tantum</i> .	6	11
6	Види самостійної роботи: підготовка до аудиторних занять, пошуково-аналітична робота. Класифікаційна морфологічна категорія роду іменників. Рід і погоджувальний клас. Беззмстовність і лексична роз'єднаність МК роду у неістот. Рід іменників-істот. Типи родових опозицій іменників-істот, що позначають людей і тварин. Іменники спільного роду. Визначення роду у незмінних іменників, аббревіатур. Характеристика морфологічної категорії роду іменників російської мови у зіставленні із українською мовою.	6	11
7	Види самостійної роботи: підготовка до аудиторних занять, пошуково-аналітична робота. Категорія відмінка іменників як словозмінна змістовна морфологічна категорія. Питання про кількість відмінків. Значення відмінків. Неможливість протиставлення відмінків за значенням. Граматична і лексична функції відмінка. Первинна і вторинна функції відмінків. Характеристика морфологічної категорії відмінка іменників російської мови у зіставленні із українською мовою.	6	16
8	Відмінювання іменників. Фактори, що впливають на зміну іменників. Типи відмін іменників. Основні, неосновні та варіативні флексії. Субстантивні, атрибутивні і змішані типи відмін іменників. Основні типи парадигм (у зіставленні із українською мовою).	6	9

	Утворення варіантних відмінкових форм іменників. Морфологічний аналіз іменників (розбір двадцяти п'яти словоформ)		
	Разом	56	104

6. Індивідуальна робота

Не передбачена робочим навчальним планом.

7. Методи навчання

При викладанні курсу на основі різних засад використовуються такі методи навчання, як словесні, наочні, практичні; підготовка до вивчення нового матеріалу, вивчення нового матеріалу, закріплення, контроль і оцінка; пояснення лектора, самостійна робота; дедуктивно-індуктивні, традуктивні (порівняння і аналогія), аналітичні та синтетичні методи; стимулювання; пояснювально-ілюстративні, проблемного викладу, частково-пошукові.

8. Методи контролю

Рейтингова система оцінки успішності студентів складається з поточного (бліцопитування, оцінювання практичних робіт, завдань для самостійної роботи), проміжного (контрольна робота, передбачена навчальним планом), підсумкового (іспит) контролю.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота								Разом	Екзаме н	Сума
Розділ 1		Розділ 2						Контрольна робота, передбачена навчальним планом		
T1	T2	T1	T2	T3	T4	T5	T6			
20								15	60	100

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку, або екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Критерії оцінювання поточного контролю

Оцінка «відмінно» виставляється студентові, якщо він виконав не менш як 90–100% завдань, допустив помилки, що не впливають на загально високий рівень виконання завдання виявив високий рівень володіння теоретичним матеріалом та здатністю належним чином реалізовувати ці знання на практиці, виявив самостійність в аргументації та доборі прикладів і здатності виконувати як типові, так і нетипові завдання.

Оцінка «добре» виставляється студентові, якщо він виконав не менш як 70–90% завдань, допустив помилки, що загально не впливають на рівень виконаного завдання, виявив хороший рівень володіння теоретичним матеріалом та здатність належним чином реалізовувати ці знання на

практиці, але виявив меншу самостійність в аргументації та доборі прикладів і здатності виконувати як типові, так і нетипові завдання.

Оцінка «задовільно» виставляється студентові, якщо він виконав не менш як 50–70% завдань, допустив помилки, що не впливають на загалом задовільний рівень виконаного завдання, виявив задовільний рівень володіння теоретичним матеріалом та здатність належним чином реалізовувати ці знання на практиці, але виявив недостатню самостійність в аргументації та доборі прикладів і здатності виконувати як типові, так і нетипові завдання.

Оцінка «незадовільно» з можливістю повторного складання виставляється студентові, якщо він виконав менше ніж 50% завдань, допустив значні помилки, виявив незадовільний рівень володіння теоретичним матеріалом та здатність належним чином реалізовувати ці знання на практиці, не виявив самостійність в аргументації та доборі прикладів і здатності виконувати як типові, так і нетипові завдання.

Проміжний контроль (контрольна робота, передбачена навчальним планом)

Оцінка	Бали	Визначення
відмінно	13–15	виставляється студентам, які показали різнобічні системні знання програмового матеріалу, вміння бездоганно виконувати завдання.
добре	10–12	заслужовують студенти, які показали повні знання програмного матеріалу, успішно виконали завдання, але зробили кілька негрубих помилок, а також допустили декілька упущень.
задовільно	7–9	виставляється студентам, які показали знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за обраною професією, виконали завдання, передбачені навчальною програмою дисципліни.
не задовільно	0–6	отримують студенти, які показали прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, зробили принципові помилки в ході виконання завдань або не виконали його.

Підсумковий контроль (екзамен)

За національною шкалою	За шкалою вищого навчального закладу	Визначення
відмінно	36–40	Робота відзначається повнотою і вичерпністю. Студент вільно орієнтується в концептуальному просторі курсу, володіє теоретичними та практичними знаннями про словоформу,

		парадигму, граматичне значення, морфологічну категорію; принципи розподілу слів за частинами мови, семантичні і граматичні ознаки кожної частини мови, відмінності між знаменними і службовими частинами мови; склад і граматичну семантику морфологічних категорій кожного лексико-граматичного класу; вміє утворювати різні форми слів; пояснювати процеси, що відбуваються на стиках основ і граматичних афіксів; виявляти фактори, що обмежують утворення слів у той чи інший спосіб; проводити морфологічний аналіз слів іменників; самостійно аналізувати мовні факти і факти науки, демонструючи професійний рівень мовної компетенції. Імплементацию теоретичних знань до практики доведено до автоматизму.
добре	32–35	Вище середнього рівня з кількома негрубими помилками. Студент володіє теоретичними знаннями, проте практичне їх застосування не є таким, що доведено до автоматизму. Загалом правильна робота з невеликою кількістю помилок. Студент має деякі прогалини в теоретичних знаннях, що не стосуються фундаментальних положень.
задовільно	20–31	Непогано, але зі значною кількістю недоліків. Істотні лакуни в теоретичних знаннях, навички практичної роботи не виходять за межі застосування лише основних теоретичних положень на практиці, є виключно репродуктивними. Виконання задовольняє мінімальні критерії. Мають місце грубі помилки у морфологічному аналізі іменників.
не задовільно	0–19	Потрібно додатково працювати перед тим, як отримати позитивну оцінку. Теоретичні знання відсутні, студент спроможний виконувати морфологічний аналіз лише на елементарному рівні.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70–89	добре	

50–69	задовільно	
1–49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна і допоміжна література

1. Гужва Ф. К. Морфологія російської мови. Київ, 1987.
2. Доброльова Г. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Дієслово та його форми. Службові частини мови. Житомир, 2021
3. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк, 2001. 662 с. URL: https://litmisto.org.ua/?page_id=15
4. Захлюпана Н. М., Кузьма І. Т., Кутня Г. В. Морфологія: навчально-метод. посібник. Львів, 2009. 120 с.
5. Мацегора І. Л. Сучасна російська мова (морфологія). URL: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=852>
6. Олексенко О. А., Павлова І. А. Сучасна українська мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Навчальний посібник. Харків: вид-во Іванченка І. С., 2018. 276 с.
7. Порівняльна граматики. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=7011>
8. Російська граматики: У 2 т. / гол. ред. Н. Ю. Шведова. Т. 1, 1980. URL: <http://rusgram.narod.ru/index1.html>
9. Селіванова О. О. Сучасна російська мова. Морфологія: Підручник. Черкаси, 2013. 288 с.
10. Сидоренко Є. М. Морфологія сучасної російської мови. В 2-х ч. Ч. I: Загальна теорія частин мови. Іменні частини мови. Сімферополь, 2000.
11. Сучасна російська мова (Морфологія. Ч. 1) / укладач Т. Ф. Фільчук. 2024. URL: <https://classroom.google.com/c/NzEyMjc3MzEyMzQ4?cjc=dlb4mch>
12. Циганенко Г. П. Морфологія сучасної російської мови: Вступ. Іменні частини мови. Донецьк, 2005.

Словники і довідкова література

1. Великий тлумачний словник російської мови / гол. ред. С. Кузнєцов. URL: <https://gufo.me/dict/kuznetsov>
2. Граудіна Л. К., Іцкович В. О., Катлінська Л. П. Граматична правильність російської мови. Досвід частотно-стилістичного словника варіантів. URL: <https://obuchalka.org/20221115149295/grammaticheskaya-pravilnost-russkoi-rechi-stilisticheskii-slovar-variantov-graudina-l-k-ickovich-v-a-katlinskaya-l-p-2001.html>
3. Залізник А. А. Граматичний словник російської мови. URL: <https://starling.rinet.ru/cgi-bin/response.cgi?root=%2fusr%2flocal%2fshare%2fstarling%2fmorpho&morpho=1&basename=morpho\zaliznia\dict&first=1>
4. Комплексний словник української мови: Орфоенія. Морфеміка. Морфологія. Словотвір. Орфографія / Уклад. О. О. Дудка, В. Д. Пономаренко, О. О. Тележкіна. Харків: Ранок, 2014. 640 с. (Серія «Активне навчання»).
5. Орфоепічний словник російської мови: Вимова, наголос, граматичні форми / за ред. Р. І. Аванесова. URL: <https://obuchalka.org/20190829113483/orfoepicheskii-slovar-russkogo-yazika-proiznoshenie-udaranie-grammaticheskie-formi-okolo-65000-slov-borunova-s-n-voroncova-v-l-eskova-n-a-avanesov-r-i-1989.html>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <https://sites.google.com/site/ukrainskafilologia/home/movoznavcij-cikl/morfologia>
2. <http://ukrajinskamova.org.ua/morfolohiya-slovotvir-i-syntaksys/>
3. Блог професора О. Пономарева: <https://www.bbc.com/ukrainian/topics/ponomariv>.
4. Мова – ДНК нації / освітній проєкт: <https://ukr-mova.in.ua/>
5. Словники України онлайн: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>.
6. Словник української мови онлайн (т. 1-11):
<https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>.
7. Словник української мови у 20-ти томах ONLINE:
<http://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>.